

Educational Institution «Kherson Academy of Continuing Education» of Kherson Regional Council.

Circle of scientific interests: history of pedagogy.

Дата надходження рукопису 07. 12. 2017 р.

Рецензент – д.п.н. професор М. В. Анісімов.

УДК 371.124

ФІРСОВА Ірина Володимирівна –

здобувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
e-mail: firsovairina322@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Соціокультурний характер педагогічного життя об'єктивно не дозволяє викладачеві замкнутися на його професійно-діяльнісних завданнях. Світоглядна позиція, що формується в реальній діяльності й рефлексія на ті проблемні ситуації, що виникають у цій діяльності приводять до усвідомлення себе не тільки як предметника однобічно спрямованого у своєму розвитку професіонала, а як цілісної особистості, готової й здатної до різнобічного опанування й багатоманітного ставлення до природного і соціального світу, тобто усвідомлення себе як суб'єкта й представника культури.

У цьому зв'язку особливої значущості набуває проблема професійної позиції педагога, сформованість якої є свідченням його професіоналізму та передумовою особистісного самовдосконалення. Варто зазначити, що «позиція» є міждисциплінарним поняття і має багато значень, які відображають різні аспекти досліджуваного феномену.

Професійна позиція вчителя в педагогічному контексті розглядається як система ставлень педагога до світу, до педагогічної дійсності і до педагогічної діяльності, зокрема, що базується на інтелектуальному, діяльнісному, вольовому й емоційно-оцінному потенціалах особистості

Позиція – це єдність свідомості і діяльності особистості, спосіб реалізації базових цілей і цінностей людини в соціально-професійному просторі. Професійна позиція майбутнього викладача-педагога це усвідомлена система ставлень до різних сторін своєї професії, вихованців, колег, педагогічної діяльності, професії в цілому, до себе в професії та визначає його поведінку, дії. Позиція – це спосіб самовизначення, прийняття та реалізації педагогом власної професійної і особистісної концепції.

Соціокультурний характер педагогічного

життя об'єктивно не дозволяє викладачеві замкнутися на його професійно-діяльнісних завданнях. Світоглядна позиція, що формується в реальній діяльності й рефлексія на ті проблемні ситуації, що виникають у цій діяльності приводять до усвідомлення себе не тільки як предметника однобічно спрямованого у своєму розвитку професіонала, а як цілісної особистості, готової й здатної до різнобічного опанування й багатоманітного ставлення до природного і соціального світу, тобто усвідомлення себе як суб'єкта й представника культури.

У цьому зв'язку особливої значущості набуває проблема професійної позиції педагога, сформованість якої є свідченням його професіоналізму та передумовою особистісного самовдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійна позиція стала предметом дослідження як зарубіжних так і вітчизняних науковців. Як інтегральну характеристику особистості позицію розглядали К. Альбуханова-Славська, Л. Анциферова, А. Асмолов, Б. Братусь та ін.; як спосіб трансформації особистісних цінностей у навколишнє комунікативне середовище В. Слободчиков, А. Григор'єва та ін.; як складову компетентності А. Коршунов, А. Лебедев, В. Монтатов і ін.; як систему ставлень до професії, до учнів, до колег, до себе самого М. Боритко, С. Вершловський, А. Маркова, А. Руденко, та ін.

Мета статті – дослідити проблему сформованості професійної позиції особистості майбутнього викладача.

Виклад основного матеріалу дослідження. Варто зазначити, що «позиція» є міждисциплінарним поняття і має багато значень, які відображають різні аспекти досліджуваного феномену. Поняття «позиція» у тлумачному словнику розуміється як точка зору, ставлення до чого-небудь, що визначає характер поведінки, дії [4].

В. М'ясищев вважає, що позиція віддзеркалює домінуючі й вибіркові ставлення людини до того, що є для неї суттєвим [14].

Професійна позиція вчителя в педагогічному контексті розглядається як система ставлень педагога до світу, до педагогічної дійсності і до педагогічної діяльності, зокрема, що базується на інтелектуальному, діяльнісному, волевому й емоційно-оцінному потенціалах особистості. Ми поділяємо наукові погляди А. Маркової, яка під професійними позиціями розуміє стійкі системи ставлень учителя (до учня, до себе, до колег), що визначають його поведінку [13], і згодні з тим, що професійна позиція вчителя може розглядатися як система сформованих установок і орієнтацій, ставлень і оцінок внутрішнього досвіду, реальності й перспектив, а також домагань, які визначають характер дій і поведінки [5].

Важливим є зауваження В. Сластьоніна про те, що професійна позиція вчителя є засобом його самовираження як активного суб'єкта педагогічної діяльності; саме в позиції вчитель здатен виражати свій інтелект, емоції, почуття, волю, професійні переконання, темперамент, характер і формувати на цій основі систему ставлень до педагогічної діяльності й професійного оточення. Дослідник зазначає, що через професійну позицію вчитель реалізує вимоги й очікування суспільства, а також власні мотиви діяльності, цінності, цілі, світоглядні ідеали.

Слід зазначити, що науковці ототожнюють поняття «позиція» і «роль», наголошуючи на тому, що у своїй позиції вчитель реалізує різноманітні професійні ролі, виявляючи власну творчість й індивідуальність. Такі ролі можуть демонструвати багатогранні ставлення педагога до учнів і професійного оточення: товариські, наставницькі, просвітительські, дослідницькі, а також висвітлюють цілі діяльності вчителя: бути кумиром для учнів, порадником, взірцем, гарним оратором, опікуном, критиком, контролером, вихователем, користуватись повагою серед учнів, колег і батьків, утверджувати свій авторитет [6].

У контексті нашого дослідження є важливим, що професійну позицію особистості в аспекті соціологічних досліджень розглядають як стійкі системи ставлень людини до себе й до іншої людини, до свого становища в системі соціальних відносин у трудовому процесі. Необхідність її формування обґрунтовано доцільністю розвитку в кожній людині різноманітних форм самовираження в стосунках із навколишнім світом [1; 3].

Поняття «позиція», «професійна позиція» в соціологічному напрямі визначають як узагальнену характеристику становища індивіда в статусно-рольовій внутрішньогруповій структурі; професійну позицію, у яку інтегруються різні соціальні позиції особистості як прояв її змістового наповнення; характеристику суспільних і міжособистісних відносин людини; прояв соціальної активності, стилю поведінки; ставлення до соціальної й професійної дійсності [11].

В. В. Радул зазначає, що «у процесі соціалізації особистість «приміряє» на себе і виконує різні ролі, які називаються соціальними». Через ролі особистість має можливість виявити себе. За динамікою ролей, що виконуються можна отримати уявлення про входження в соціальний світ, які були пройдені особистістю. Про досить хороший рівень соціалізації свідчить здатність людини входити до різних соціальних груп органічно, без демонстративності і без самоприниження [16, с. 14]. Так само й майбутній вчитель у процесі фахової підготовки може виконувати різні соціальні ролі й займати різні позиції.

Будь-які позиції людини вчені визначають через категорію «особистість», ґрунтуючись на таких її характеристиках, як активність, цілеспрямованість, мотиви, установки, погляди, інтереси і переконання. Професійна позиція це сукупність типових поведінкових актів, стійка лінія поведінки і діяльності. Професійна позиція викладача-педагога є основою його активності.

Розглядаючи активність як характеристику діяльності людини відбувається протиставлення її пасивній діяльності. Поняття активності в цьому разі співвідноситься із самодіяльністю як діяльністю, що не нав'язується зовні, а є внутрішньо необхідною людині. Окремі автори обґрунтовано вважають, що активність – ширша категорія, що розповсюджується на процеси та явища органічного світу. Є також дослідники, які вважають, що доцільно говорити про активність стосовно не тільки біологічного й соціального рівнів матерії, але й неорганічного. Так, М. В. Дьомін вважає, що активність є основою матерії, виражаючи її здатність до кількісних та якісних змін через розгортання систем вищої організації [7].

М. В. Дьомін розмежовує поняття діяльності й активності на основі поняття доцільності. Згідно з його позицією, діяльність певним чином спрямована, є доцільною, активність же цих характеристик не має. Виявляючись у певних діях і будучи цими діями, активність не спрямована на ціль і не співвідноситься безпосередньо з нею. Отже, активність характеризує великий клас

матеріальних носіїв, до яких належать також предмети неживої природи, і може бути виражена у діях, які не мають доцільного змісту [7].

Аналогічних поглядів щодо активності дотримується І. А. Джидарьян, яка розглядає активність як внутрішньо притаманну властивість матерії, як характеристику взаємодіючих систем і явищ, пов'язану з їхньою здатністю до саморуку, самозміни й саморозвитку. Вищий рівень активності досягається тільки на рівні людини, для якої характерними є не тільки психічна, а й соціальна активність чи діяльність [8].

Всебічне вивчення проблеми співвіднесеності понять активності та діяльності здійснене К. А. Абульхановою-Славською [1]. Принципову відмінність між активністю та діяльністю вона вбачає у тому, що діяльність зумовлена потребою у предметі, а активність – потребою у діяльності. Для діяльності залежність від предмета потреби має безпосередній характер, а для активності ця залежність опосередкована діяльністю. Активність визначає діяльність, тобто мотиви, цілі, спрямованість, бажання для здійснення діяльності. Активність «передуює» діяльності й «супроводжує» її протягом усього процесу здійснення. Спрямована на діяльність, що має справу з предметом, активність визначається суб'єктом. Основною властивістю активності є її належність суб'єкту, внаслідок чого суб'єкту активності притаманні всі характеристики суб'єкта діяльності (психічні, моральні, соціальні, професійні та інші), однак які мають особистісне забарвлення та особистісно спрямовані. Активність виникає як життєве утворення особистості і є вищим стосовно діяльності рівнем. Характер активності визначається й опосередковується вищими життєвими потребами. Координуюча роль активності полягає у посередництві між елементами системи (діяльністю, спілкуванням тощо), у тій необхідній мірі соціальних і особистих взаємодій, за допомогою якої вони реалізуються оптимально. Якщо діяльність ще не сформувалася, якщо не склалася сама особистість, її вищі життєві потреби, активність може виступати не як координатор, а як дезінтегратор життя людини.

Розрізняючи внутрішню та зовнішню активність організму людини, слід зазначити, що соціалізація, яка відбувається в онтогенезі, переважно відноситься до зовнішньої активності. Але найбільш узагальнені параметри внутрішньої активності також зазнають закономірних змін. Це дозволяє у психологічних аспектах індивідуальності бачити співвіднесеність показників фізіологічної та психічної активності. Загальні положення цих відносин були сформульовані

Б. Г. Ананьєвим у його поглядах стосовно структури індивіда, з одного боку, і властивостей темпераменту й задатків – з іншого [3].

У своїх дослідженнях, ми дотримуємося погляду, згідно якого активність особистості є критеріальною характеристикою її соціальної зрілості. Активність є складною багатомірною, багаторівневою, багатоаспектною сутністю. Особливе значення при вивченні активності належить джерелам активності. До них відносять мотиви й мотивації, які визначають такі важливі її параметри, як енергію, спрямованість, тривалість тощо. Поділ на мотиви й мотивацію зумовлений відношеннями між потенційним й актуальним, структурним та потенційним, диспозиційним та функціональним, особистісним та ситуаційним. Перші складники цих відношень зазвичай позначаються як мотив і слугують стійким особистісним утворенням, що здійснює диспозиційний вплив на поведінку. Другі складники зазначених відношень часто характеризуються як сукупність факторів, що утворюють мотивацію. У психології говорять про мотиви особистості й мотиви діяльності. Так, наприклад, визначають мотиви як усвідомлені властивості особистості, спонукання поведінки й діяльності. Під мотивацією розуміють сукупність мотивів поведінки й діяльності.

Співвіднесеність між категоріями активності та діяльності можливо встановити на основі діалектики одиничного й загального. Якщо діяльність передбачає соціально-нормативні форми, структури, способи і вимоги, що застосовуються для досягнення результату, то активність завжди конкретна й індивідуальна і означає самостійність суб'єкта, який здійснює діяльність. Активність доцільно розглядати і як форму вияву і як спосіб здійснення діяльності.

Педагогічний підхід до розвитку соціальної активності особистості пояснює ієрархію видів діяльності, які на послідовно змінних етапах розвитку особистості стають провідними для успішного розв'язання завдань навчання й виховання. Отже, на кожному віковому етапі необхідно формувати комплексну, багатопланову діяльність, динамічну систему діяльностей, кожна з яких розв'язує своє специфічне завдання, що відповідає певним соціальним очікуванням.

У педагогічному аналізі категорії «соціальна активність особистості майбутнього вчителя» ми дотримуємося погляду, згідно з яким єдність навколишнього середовища та його оцінка визначаються практичною, перетворювальною діяльністю особистості як суб'єкта соціальних процесів.

Соціальна активність відбиває протиріччя

та єдність суспільних й індивідуальних потреб людини. В активності полягає спрямованість на служіння інтересам суспільства, професійній спільноті, формується оволодіння знаннями, які потрібні для залучення до активної трудової діяльності.

Діяльність може сприяти найбільш повному розвитку внутрішнього світу особистості. Показником високого рівня діяльності є відповідність свідомого, цілеспрямованого, активного й творчого ставлення особистості до діяльності. Якість діяльності майбутнього вчителя в суспільстві виявляється через соціальну активність на основі перетворення й самодіяльності в усіх сферах життєдіяльності суспільства.

Індивід будує себе «як особистість за допомогою свідомості, суб'єктивно-діяльнісного володіння своїми здібностями та силами» [12, с. 234], засвоєнням «змісту суспільно розвинених здібностей і форм діяльності» та обміну «з іншими своєю індивідуальною діяльністю, що передбачає цим відповідні форми колективності й кооперації» [12, с. 286]. Він від початку стає адресозначущим у стосунках з іншими, у ставленні до речей позаприродного світу, з визначенням об'єктів цього світу для інших і для себе.

Позиція завжди є результатом самовизначення. Водночас самовизначення неможливе без наявності позиції та повинно розглядатися як процес зміни позиції в проблемних ситуаціях. Суттю процесу самовизначення є вибір з двох варіантів: брати відповідальність за свої цінності або будувати систему, в якій твої цінності реалізовуватимуть інші.

Особистість може контролювати не тільки свою поведінку, але й трансформувати себе. Самодетермінація особистості – це реалізація усвідомленого вибору. Особистість здатна впливати на свій характер, управляти своїми станами, психічними процесами, а також своїми спонуканнями і смислами, довільно змінювати значущість різноманітних альтернатив.

Розвинена особистість усвідомлює себе. Суб'єктивно для індивіда особистість є його «Я», системою уявлень про себе, що підтверджує себе у процесах спілкування та діяльності. Предметом самосприйняття і самооцінки можуть стати певні сторони особистості, ті чи ті її вияви. Розвиток особистості передбачає її безперервну еволюцію як єдиного цілого. До того ж людина може впливати на еволюцію своєї особистості.

Завдяки суб'єктній предметності певного просторово-часового буття, утвореного культурою стосунків взаємодії людини, створюючої позаприродний світ, виникає

соціальний світ і здійснюється історія суспільства як суб'єкта соціального руху. У процесі цього руху формуються певні соціокультурні простори, які опановуються в історичному процесі індивідуалізації, соціалізації і суб'єктивізації індивідом, що перетворює їх відповідно своїх цілей і формує новий простір для себе і себе як початково суб'єктно здатної істоти. Ця здатність людини, виведена філогенетично, ще не реалізується у діяльності того, що народжується й розвивається у онтогенезі індивіда, вже є в ньому як суб'єктноздатність людської істоти. Людина як суб'єкт є «сукупністю зв'язків і стосунків, у які вона вступає в дійсності й може вступати з іншими людьми, з найрізноманітнішими предметами. Вона не вичерпується жодним із цих конкретних стосунків, вирізняє себе з-поміж них і цією своєю універсальністю відрізняється від предмета» [9, с. 200].

Внаслідок залучення до діяльності стосовно самоідентифікації людина набуває розвинені механізми рефлексії, позитивну «Я-концепцію», яку можна частково операціоналізувати через особистісну спрямованість, що у цей час повинна бути подана гуманістичним типом з індивідуалістичною акцентуацією. При цьому ставлення особистості до себе й іншого, суспільства, оточення є позитивним. Людина сприймає і себе й інших такими, якими вони є, і все ж у суперечливих ситуаціях вона схильна віддавати перевагу власним інтересам, потребам, бажанням [10].

Коло феноменів, що відносяться до поняття індивідуального стилю, різноманітне. Воно пов'язане із широким спектром характеристик індивідуальності людини. У зарубіжній психології акцентується на особистісних детермінантах й стиль описується через особистісні диспозиції у їхньому зв'язку з особливостями поведінки, реагування, пізнавальних процесів. У радянській та пострадянській психології стиль найчастіше описують через стійкі індивідуальні особливості виконання діяльності, детерміновані властивостями індивідуальності найрізноманітніших рівнів і специфікою діяльності, у якій стиль формується.

Реалізація будь-якого виду діяльності забезпечується її контуром регуляції, що характеризується специфічними для даного суб'єкта індивідуальними регуляторними особливостями.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Отже, професійна позиція майбутнього викладача-педагога це усвідомлена система ставлень до різних сторін своєї професії, вихованців, колег, педагогічної

діяльності, професії в цілому, до себе в професії та визначає його поведінку, дії. Позиція – це спосіб самовизначення майбутнього викладача-педагога, яке залежить від того, наскільки повно він ідентифікує себе з майбутньою професією, педагогічною діяльністю, інтериоризує цінності і установки професійної субкультури та сприймає норми поведінки, зумовлені соціальною роллю та соціально-професійним статусом.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Абульханова-Славская К. А. Активность и сознание личности как субъекта деятельности / К. А. Абульханова-Славская // Психология личности в социалистическом обществе / ред. Б. Ф. Ломов, К. А. Абульханова-Славская. – М., 1989. – С. 110–133.
2. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1968. – 340 с.
3. Анциферова Л. И. Личность с позиции динамического подхода / Л. И. Анциферова; под ред. Б. Ф. Ломова, К. А. Абульхановой-Славской. – М.: Наука, 1990. – С. 7–17.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь, ВТФ Перун, 2004. – 1440 с.
5. Вершловский С. Г. Общее образование взрослых: стимулы и мотивы: монография / С. Г. Вершловский. – Москва: Педагогика, 1987. – 184 с.
6. Грицькова Н. В. Формування соціально-професійної мобільності майбутніх учителів в освітньому просторі вищого навчального закладу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд. пед. наук: спец. 13.00.04. «Теорія і методика професійної освіти» / Н. В. Грицькова. – Луганськ, 2013. – 22 с.
7. Демин М. В. Природа деятельности / Демин М. В. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. – 168 с.
8. Джидарьян И. А. Категория активности и ее место в системе психологического знания / И. А. Джидарьян // Категория материалистической диалектики в психологии / [ред. Л. И. Анциферова]. – М., 1988. – С. 56–88.
9. Дробницкий О. Г. Природа и границы сферы общественного бытия человека / О. Г. Дробницкий // Проблемы человека в современной философии. – М.: Наука, 1969. – 432 с.
10. Егорычева И. Д. Личностная направленность подростка и метод ее диагностики / И. Д. Егорычева // Мир психологии. – 1999. – № 1 – С. 264–277.
11. Літовка О. П. Формування професійної позиції майбутнього вчителя в процесі фахової підготовки у педагогічному коледжі: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Літовка Олена Петрівна. – Старобільськ, 2016. – 244 с.
12. Мамардашвили М. К. Психология профессиональных отношений / М. К. Мамардашвили. – М.: Прогресс, 1990. – 368 с.

13. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М.: Академия, 1996. – 278 с.

14. Мясичев В. Н. Психология отношений: избр. психол. тр. / В. М. Мясичев. – М.: Изд-во Ин-т практ. психол., 1995. – 335 с.

15. Радул В. В. Основи соціалізації особистості: навчальний посібник / В. В. Радул, Я. В. Галета. – Кіровоград: ФО-П Александрова М. В., 2013. – 232 с.

REFERENCES

1. Abulhanova-Slavskaya, K. A. (1989). *Aktivnost i soznanie lichnosti kak subekta deyatel'nosti*. [Activity and consciousness of a person as a subject of activity]. Moscow.
2. Anan'ev, B. G. (1968). *Chelovek kak predmet poznaniya*. [Man as an object of knowledge]. Leningrad.
3. Anciferova, L. I. (1990). *Lichnost s pozicii dinamicheskogo podhoda*. [Personality from a dynamic approach]. Moscow.
4. *Velikij tлумachnij slovník suchasnoyi ukrayinskoyi movi*. (2004). [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]. Kyiv.
5. Vershlovskij, S. G. (1987). *Obshee obrazovanie vzroslykh: stimuly i motivy: monografiya*. [General adult education: incentives and motivations]. Moscow.
6. Grickova, N. V. (2013). *Formuvannya socialno-profesijnoyi mobilnosti majbutnih uchiteliv v osvithomu prostori vishogo navchal'nogo zakladu*. [Formation of social and professional mobility of future teachers in the educational space of a higher educational institution]. Lugansk.
7. Demin, M. V. (1984). *Priroda deyatel'nosti*. [Nature of activity]. Moscow.
8. Dzhidaryan, I. A. (1988). *Kategoriya aktivnosti i ee mesto v sisteme psihologicheskogo znaniya*. [The category of activity and its place in the system of psychological knowledge]. Moscow.
9. Drobnickij, O. G. (1969). *Priroda i granicy sfery obshchestvennogo bytiya cheloveka*. [Nature and boundaries of the sphere of human social life]. Moscow.
10. Egorycheva, I. D. (1999). *Lichnostnaya napravlenost podrostka i metod ee diagnostiki*. [The personal orientation of the adolescent and the method of diagnosis]. Moscow.
11. Litovka, O. P. (2016). *Formuvannya profesijnoyi poziciji majbutnogo vchitelya v procesi fahovoyi pidgotovki u pedagogichnomu koledzhi*. [Formation of the professional position of the future teacher in the process of professional training in the pedagogical college]. Starobilsk.
12. Mamardashvili, M. K. (1990). *Psohologiya professionalnyx otnoshenii*. [Psychology of professional relations]. Moscow.
13. Markova, A. K. (1996). *Psihologiya professionalizma*. [Psychology of professionalism]. Moscow.
14. Myasishev, V. N. (1995). *Psihologiya otnoshenij*. [Psychology of relationships]. Moscow.
15. Radul, V. V. (2013). *Osnovi socializaciyi*

osobistosti: navchalnij posibnik. [Basics of socialization of personality]. Kirovograd.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ФІРSOVA Ірина Володимирівна – здобувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна соціалізація майбутнього викладача-педагога.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

FIRSOVA Iryna Volodymyrivna – Candidate for a degree of the Department of Pedagogy and Educational Management of the Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: professional socialization of the future teacher-pedagogue.

*Дата надходження рукопису 07. 12. 2017 р.
Рецензент – д.п.н. професор В. В. Радул.*

УДК 377.8.011.3

ФЕСЕНКО Оксана Сергіївна – пошукувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID.org/0000-0003-3666-3861
e-mail: 777oxana7@i.ua

**МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Визначення особливостей процесу формування методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи під час вивчення дисциплін природничого циклу, врахування складових цього процесу з метою оцінки загального ефекту уможливується через застосування методу моделювання. Отже, проблема створення моделі процесу формування методичної компетентності майбутнього вчителя початкової школи у процесі вивчення природничих дисциплін у педагогічному коледжі являється актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки накопичено значний досвід застосування методу моделювання. М. Боритко, А. Моложавенко, І. Соловцова використовували його з метою поєднання емпіричного й теоретичного в педагогічному дослідженні. Питання моделювання як методу дослідження, що уможливує опосередковане вивчення істотних сторін педагогічних процесів, розглядалося в працях вітчизняних і зарубіжних науковців, з-поміж яких: В. Валієва, М. Євтух, О. Ляпунова, І. Новік. Моделювання як творчий цілеспрямований процес аналітико-синтетичної діяльності, який створює умови для верифікації теоретичних знань досліджували С. Архангельський, М. Іванов, Г. Руссаков.

Мета статті полягає в обґрунтуванні

структурних блоків моделі формування методичної компетентності майбутнього вчителя початкової школи у процесі вивчення природничих дисциплін у педагогічному коледжі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дефініція «модель» походить від латинського «modulus» – зразок, пристрій, еталон. «Модель» тлумачиться як «образ, зображення, опис, схема об'єкту чи системи об'єктів, який використовується при певних умовах у якості їх заміника» [6, с. 394]. Аналіз наукової літератури переконує нас у тому, що моделі відіграють важливе значення у більшості педагогічних досліджень.

Поняття «моделювання» походить від латинського «modeling» – спосіб дослідження будь-яких явищ чи процесів засобом побудови й аналізу їхніх моделей. Як метод наукового дослідження, моделювання об'єднує емпіричне і теоретичне, включає закономірності, принципи, підходи, а також реальні факти. При моделюванні системи необхідно враховувати те, що вона складається як єдність мети, завдань, організаційних форм, критеріїв функціонування [3]. Спираючись на дослідження зазначеної дефініції в наукових працях С. Архангельського, М. Євтуха та інших дописувачів, можна зробити висновки, що моделювання дозволяє вивчити внутрішню структуру складної динамічної системи, враховуючи її складові, визначити особливості функціонування окремих складових, а також